

אבנים

לרוב שוכנו החולים במבני ציבור – בתי ספר, קניונים, בנקים – שהוסבו בחיפזון להוספיסים. שם לא נותר לצוותים הרפואיים אלא לעקוב אחר מהלכה הקבוע של המחלה: השיתוק שהתפשט בגפיים, ואחריו באה על פי רוב הפוגה של כמה שבועות.

1.

אבי הניף את המזלג מעל הצלחת ותנועתו קפאה באחת; הערפל היה רקוע בעיניו כשכבת קרח המופשרת עד דוק על פני מים כלואים, וסביב הרטט החם של שפתיו רפרפה אירוניה שנתלתה לרגע בזוויות פיו וכבר נשמטה, מרווה בהיספגה את חורבת קמטיו – כאילו שמע בדיחה נושנה שהיכרותו עמה פטרה אותו מטורח החיך; בדיחה שלא היה עוד טעם לחלוק עם איש. אחר כך התחדש מהלכו של המזלג ואבי הגיש אל פיו פיסה מתפוח האדמה בתנועה מדודה ומורגלת, מאטה במידת החום שהשיב הירק הלוהט אל פיו הנפער, משורטטת באותה חומרה מאשימה שדקדוקי סעודתו התאפיינו בה מאז ומעולם. פניו שנתרווחו להרף שבו ונסתתמו, נעקרים מסודם – אם אמנם היה זה סוד – אל אותה חיגה ירחית כבושה בנתיבים קרושי-תימהון. ובכל זאת, די היה לי במה שראיתי כדי לדעת שאבי נדבק במגפה, וכמו רבים לפניו הוא עתיד להפוך, לאט, בהדרגה מייסרת, לאבן.

המדענים היו תמימי דעים ביחס לכך שמוצאו של הנגיף, שגרם למיליוני בני אדם להתאבן בפועל ממש, הוא בחלל החיצון. אבל השמועות ששגשגו ברשתות החברתיות בדבר הדפוס השיטתי המסתמן בתפוזות הגלובלית של מוקדי ההתפשטות הוכחשו בתוקף במשך יותר משנה; ונדרשה כמעט שנה נוספת עד שמנהיגי המדינות כינסו בזה אחר זה מסיבות עיתונאים ובישרו לאזרחים, במבוכה של מבוגר התורם במגושם את חלקו למשחק ילדים שהתארך מעבר למידה, כי על פי הסברה הרווחת הנגיף הופץ בכדור

הארץ מעשה-חשוב כהכנה לפלישה שתכליתה להוריש את הארץ מיושביה האנושיים. תגבור התצפיות האסטרונומיות והזרמת המשאבים אל מוסדות המחקר הרפואי לא העלו הרבה: השמים לא הסגירו דבר, וגאות תצלומי החובבים דללה גם היא ברבות הזמן; ומשעה שהופיעו התסמינים הראשונים – נוקשות מסוימת באצבעות הידיים או מכאוב מיתמם בגב התחתון – לא היה דבר שאפשר לעשות. החולים הוצאו מבתיים ואושפזו בכפייה – רובם חשו בשלב זה בריאים לחלוטין וכפרו במלוא ריאותיהם, בעודם נישאים מן הבית שלא ישובו אליו עוד בזרועותיהם של סניטרים ממוגנים מכף רגל ועד ראש, באותה תלונה אגבית שנקלטה באוזנו של בן משפחה או שכן, והובילה לדיווח החשאי לאחד ממרכזי האיתור. לרוב שוכנו החולים במבני ציבור – בתי ספר, קניונים, בנקים – שהוסבו בחיפזון להוספיסים. שם לא נותר לצוותים הרפואיים אלא לעקוב אחר מהלכה הקבוע של המחלה: השיתוק שהתפשט בגפיים, ואחריו באה על פי רוב הפוגה של כמה שבועות; החולה כבר התפתה להסכין עם מצבו החדש כשחש באחד הלילות בהכבדה של נשימתו; אחר כך היו העיניים מתרוצצות לכאן ולכאן מתחת לפנים שקפאו. בד בבד החלה הסתלעותם של הגפיים – ראשיתה בגירוד מחריף, שבעקבותיו היו כפות הרגליים והידיים מתבצקות בריבועים מאולחשים, והאצבעות מסתחסות זו בזו בעווית מאונקלת. כאן היה עורו של החולה, שבשלב זה כבר היה מנוע מללכת או לאכול בכוחות עצמו, מתגבס במרקם קשקשי ומחותחת, אשר התגבש בתורו לשכבה חולית פריכה, מעין אבן הגיר. כל ניסיון להסיר את הגידול באמצעים כירורגיים היה עולה בצמיחתו המואצת. במקביל היו הפנים מפיקות צינה בלתי מוסברת, ותכף אחר כך מתנקדות בפצעים שלא היו אלא רסיסי שיש; אלה היו מתרחבים במהירות, כשואפים לחבור זה לזה ליציקתה של מסכת המוות. הסריקות הרפואיות היו מורות על הופעתן של אבנים בתוך הגוף, וחושפות בפני רופאים אובדי עצות חללים פנימיים אשר הפכו כמעט בן-לילה לנקרות סלע, שנוזלי הגוף לחכו את דופנותיהן ונקו על קרקעיתן. לרוב היו שיתוק, חסימה או בצקת משיגים את איבריו החיוניים של החולה בטרם נשלם התהליך; אך בגופות שהושלכו לרחובות בחסות החשכה – מן הסתם בידי בני משפחה שנואלו לטפל ביקיריהם הגוססים בבית – ניכר כי המחלה לא הרפתה מן הגוף שנחלה גם לאחר המוות: תכופות לא ראת אלא גל אבנים משובץ רצועות בשר מרקיבות, שלא יכולת להכיר בו את האנושי אלמלא שתי אבני החצץ שנשקפו אליך בסימטרייה אטומה מארובות העיניים.

"הנה הגברת עם הכובע עוד פעם." אבי כבר לא יכול להניע את ראשו, ועיניו לבדן נדו בעקבות הדמות. כשלא הזה, נדמה היה שעניו משקיפות על הפנים העצורות כמו שני זקיפים הניבטים מרום מגדלי השמירה אל אדמה שהחשכה גזלה את מתאריה. אבל הדמיונות השיבו את עיניו אל החלל במוכניות משורטטת, אשר כמו דחסה לכלל סופיות את דוממותן של הפנים: באותם רגעים נראו לי העיניים כצמד ילדים המציץ בחטף מבעד לשלד מאוכל-למחצה של מתקן משחקים נשכח. כעת השלימו את הקשת ונעצרו. הבהק הפלורוצנטי של חדר האשפוז היתמצת בעומק האישונים האביכים לדקירה של דריכות, והזרועות הגרומות, שדלקה סגולה פשתה באמותיהן, נטרדו בבת-קול חולפת של תנועה. מבטו היה עדיין מרותק כשאמר, "היא מסתכלת עליך."

שני סניטרים בחליפות מגן נכנסו פנימה. לא ידעתי מתי האישה ששכבה במיטה ממול מתה. על השידה שלצד המיטה היה אוסף חפצים שנראה כפרי מעורבות חפוזה, מסתלקת – גליל נייר טואלט, בקבוק קולה סגור, חבילת עוגיות שאפשר היה לרכוש במזנון המאולתר שבקומת הקרקע – החבילה הייתה פתוחה, ואחת העוגיות נשברה במחציתה; המחצית האחרת הייתה מוטלת במרחק כמה סנטימטרים. ככל שראיתי איש לא ביקר את החולה, אבל מלבד אם ובת שסעדו במשמרות דוממות חולה מבוגרת, גם המאושפזים האחרים לא זכו לאורחים. לא היה בזה כדי להפתיע: רבים מבני המשפחה חלו בעצמם או התבצרו בבתייהם; אחרים רחשו חוסר אמון לחליפות המגן שעמדו לרשות המבקרים; רבים חשו אשמה כלפי אהובים שהסגירו לרשויות; והיו מי שסרו לביקור או שניים ונטשו, נחרדים לנוכח גלגול הצורה שחל ביקריהם; וממילא החולים טושטשו, אם לא הורדמו ממש, סמוך מאוד לראשיתו של התהליך. אחד הסניטרים רוקן את כל תכולת השידה לשקית אשפה שחורה, וחברו חלף על פניי כשהוביל את המיטה אל המשרפות. הגופה הייתה מכוסה ברישול, והבחנתי בחלוקים השבלוליים שהתרבו על הקרסוליים. גם חלקן העליון של הפנים היה גלוי: אחת העיניים הייתה כבר מפוסלת באבן; העין השנייה הייתה בלתי נגועה, ונדמתה כפוזלת בתמיהה אל חברתה. הסניטר הסב אליי את פניו ושפתיו צרו ללא צורך מבעד לחיפוי הפלסטיק השקוף: "פטירה."

"אתה עוד פעם שר עם הקול הזה. תפסיק עם זה." מבטו היה מופנה אליי, ואחת מעיניו הזדערה מאחורי שמורתה פקועת-הנימים, כאילו לבש את מבע פניה של האישה המתה בניסיון להפיס את האבן בצלם של בשר. ניצי האבן התברקו במורדות לחייו כטיפות גשם באור ראשון. הפה שלוח השפתיים הפיק רעננות כמעט מאיימת, כאילו אך זה נקרע בפניו. לשונו המלבינה זחה לכאן ולכאן, כממששת מתוך הלם את דופנותיו של בור שהוטלה אליו באחת. הסנטר השתפל בהבזק חשאי של רוך אל הצוואר המתות, אשר נישא בעבותי גידיו וביסס את עקימתן הגאה של השפתיים בקו חסכוני וחמור, כנענה למבטו של צייר דיוקנאות נעלם. רק עכשיו השגחתי באנחות המאומצות שהשמיע מבלי משים לטלטלות קלות של ראשו; קולו היה חנוק ומעובה מתשישות, אבל נמסכה בו מין חיוניות ממריצה, כשל ילד המחקה צלילי מנוע בניסיון להפיח חיים במכונית צעצוע.

"אני אשתדל, אבא." כבר התרגלתי למנגנון: אבי השליך עליי את קולו, את מבעי פניו, את מחוותיו השבורות, את רגשותיו המתערפלים ואפילו את רמזי זיכרונותיו; לעתים נדמה היה כי הוא מתפשט מעצם אנושיותו בטרם יעטה את שלמת האבן. בכל פעם שנפרדתי ממנו היו עיניו מתרככות, ותווי פניו, שכבר נדחקו בעמל ההתקשות, היו מתרפים, כנדים באמון לשמועה מפתיעה; אך דווקא ברגעים אלה הרגשתי כי יותר מכפי שהוא שועה לקרבתו, אבי מכיר תודה למיטיב אלמוני.

"תשתדל להפסיק עם זה."

ראשו של אחד הסניטרים צץ בפתח; מעמדת האחיות עלתה הקריאה, "לא, אמרתי לך ב-72"; הראש נעלם, ובעמדת האחיות הצטלצל צחקוק מתגרה שנקטע כמעט מיד בשיעול עשן.

"בסדר, אבא."

ראיתי שהאבן משחה את עיניו במעטה של זוהר אטום. בזוויתיהן הסתמן כבר צל

האבקי של גירוי, והאישונים אצרו בשקיפותם הענברית קורים רירניים של גיר. ידעתי שבקרוב יגדילו הרופאים את מינוני המורפיום, ואבי ייעלם.

"תראה, הגיעו שני המזוקנים."

כפות רגליי התגלפו בתוך הנעליים, ובקסוליי הסמך הדם בעורקים של שיש. ביקשתי לעסות את ברכיי, אבל הבד הרב-שכבתי של חליפת המגן החד-פעמית שלבשתי בלע את התנועה. "הם מסתכלים עליך עכשיו."

מן הרגליים אני זוכר. אני בכיסא גלגלים, זמן קצר אחרי הניתוח, אתה מוליך אותי לאורך הרחוב, אולי בפעם הראשונה.

"אתה רואה אותם? אולי תיתן קצת מים."

הכביש נמתח לפנינו, אפור וגבשושי, הרחוב מחפה עלינו ביריעות קמוטות של אור כמו אוהל שהוקם ביד לא-אמונה, והבתים והחצרות נערכים משני הצדדים כאילו הגיעו רק עכשיו, נדמה לי שאני שומע את נשימותיהם הנרגעות לאט.

"תיתן עוד."

אנשים שרק את חלקם אני מכיר יוצאים מן הבתים ומן החצרות ובידיהם ספרים, משחקים משומשים, בגדים, חפיסות שוקולד. רובם אינם מדברים כשהם מניחים את המתנות על רגליי המגובסות.

"תפנה לה מקום. האישה המבוגרת רוצה לעבור. אתה לא רואה? בחייך."

הם מגיעים בזה אחר זה ואתה ממאן לעצור, הם נאלצים להחיש את צעדיהם במקביל לתנועת הכיסא, אני חש בידיך המתהדקות על הידיות, הכיסא מרטט תחתיי ופניך צרים בגבי.

"הנה מגיע המנהל שלהם. אתה צריך להודות לו."

המתנות נערמות על רגליי לגובה מסוכן, משחק לוטו חיות נשמט אל הכביש, אתה לא עוצר ואחד השכנים אוסף את הקופסה המחורצת בקמט עקלתוני ומניח אותה על רגליי – בהתנצלות, כמעט בחשאי. אחר כך אתה מאיץ והרחוב מתנודד מעלינו.

"תיתן עוד מים. כתבת למנהל?"

הכביש נמתח לפנינו כמו אבן גדולה.

"תכתוב לו, זה לא יפה. עכשיו הגברת בחלוק הלכן התיישבה ליד האדון עם המשקפיים." אפור וגבשושי, הרחוב כמו אוהל.

"היא עם חלוק לכן אבל היא לא רופאה, מה פתאום רופאה. אתה לא רואה, החלוק

שלה מלא כתמים."

הכיסא תחתיי, פניך בגבי

"אולי היא ציירת."

מחורצת בקמט עקלתוני

"בכל מקרה היא לא מדברת."

לוטו חיות ואתה לא נעצר

"יש להם איזה ישיבה פה. הם יושבים אחד ליד השני. אבל... תיתן עוד מים."

מן הבתים ומן החצרות, רגליי המגובסות

"הם יושבים אחד ליד השני, אתה רואה."

הבתים והחצרות, נשימותיהם
 "אם אתה רואה אז למה אתה עושה את עצמך שאתה לא רואה."
 ספרים, משחקים משומשים, בגדים
 "זה מיותר, זה לא מתאים לך."
 אפור וגבשושי
 "אולי זה כן מתאים לך."
 חפיסות שוקולד
 "הם יושבים אחד ליד השני, כנראה מחכים למישהו."
 ספרים, חפיסות שוקולד, בגדים משומשים, משחקים
 "אף אחד מהם לא מדבר. הם לא מדברים אף פעם."
 בגדים, משחקים משומשים, חפיסות ספרים, שוקולד
 "אף אחד לא דיבר אתי. מישהו דיבר אתך?"
 משחקים, בגדים, שוקולד
 "הם תמיד מנומסים מאוד, הם יעשו בשבילנו כל מה שצריך. אבל הם לא מדברים."
 בגדים, שוקולד, משחקים
 "אתה יכול לברר את זה?"
 שוקולד, בגדים, אבן גדולה
 "יש לך את מי לשאול?"
 בגדים, משחקים, אבנים
 "אתה מכיר אותם?"
 משחקים, אבנים, בגדים
 "אתם מדברים ביניכם?"
 אבנים
 "הם מכירים אותך?"
 אבנים, אבנים, אבנים
 "הם יודעים מי אתה?"
 מן החצרות ומן הבתים הם זורקים
 "הם יודעים?"
 אבנים
 "מי אתה?"

השאלה האחרונה הצטלצלה באוזניו כאמת ניצחת, ובאותו רגע הייתה בדידותו אינ־סופית.

2.

רגליו עודן יצוקות בגבס וכולם מסתופפים מעל מיטתו ומודדים אותו במבטיהם: הרופאה עם הכובע, שני המתלמדים המזוקנים, הרופאה המבוגרת וזאת בחלוק המוכתם, ה"מנהל" ו"אביו". כולם נרכנים אל מיטתו ומסתכלים בו ויש להם אבנים במקום עיניים.

דו"ח רפואי – סיכום

"... התגלה כי מדובר בשריד אחרון לשושלת מרגלים שמקורה בכוכבם, ואשר לאורך דורות, על דרך ההשלכה הפעילה, ניגעה את האבנים המאכלסות כוכב זה במתח המפריע של האנושי עד כדי מגפה שהשיגה את כל יושבי הכוכב. המחלה המתפשטת חיללה את מנוחתן של האבנים, עקרה אותן מהווייתן והן אנושיות או אנושיות-למחצה, ואנסה עליהן את כינונה של 'תרבות', שרק תחת לחצה אנו נאלצים לחבר דו"ח זה. המרגל נעצר ונחשף לטיפול של 'השלכה נגדית' השואב את כוחו, למרבה הפרדוקס, מן המחלה עצמה – מכוחן של האבנים המותקפות להטעין את העיניים שקרעה בהן המגפה בהתכוונות אנושית (אמנם, התכוונות אנושית אל האבן). מקץ שהות בת כמה חודשים במה שפינינו בדו"חות הקודמים 'אמבטיה של מבטים' נרשמה התקדמות מסוימת, בעיקר באזור הרגליים. במקביל, התקבלו דיווחים מעודדים, ברדיוס הולך וגדל, על ירידה בסימפטומים ופיחות משמעותי בעצמתם; אמנם, רוב המעורבים הישירים בטיפול דיווחו על שיקום חלקי; דיווחים מעודדים על התאבנות העיניים חזרו ונשנו, ואין צריך לומר שהשלכתן הנגדית של העיניים הלא-רואות יעילה פי כמה, כי את עיוורונן זה ממש אנו מבקשים להשית על המרגל – על עיניו, על גופו, על זיכרונותיו. אנו מקווים שבתוך כמה חודשים יושלם התהליך; וכשהדבר יתרחש, אנו כבר לא נדע זאת, כי נהיה פזורים במנוחה דוממת על אדמת כוכבנו הטוב, המכוסה באבנים."

האבן שניצבה מעל מיטתו השיטה עליו את מבטה, משרטטת קווים ישרים בכוונה, באטיות, הלך ושוב, והוא עצם את עיניו ודימה שאביו מלטף את גופו המתקשה בעיני האבן שלו.